

LA FEBRE

de WALLACE SHAWN direcció CARLOTA SUBIRÓS

UNA FEBRADA

carlota subirós

Fa un parell de mesos, un vespre gèlid d'hivern, una estimada amiga va assistir a una vetllada literària amb Wallace Shawn a la BAM, la Brooklyn Academy of Music de Nova York. Es presentava un llibre recentment publicat, *Essays*, un volum que aplega tots els articles i assajos que Shawn ha anat escrivint de manera ocasional des de principis dels anys 80 bàsicament, àcids comentaris polítics amb un marcat accent crític contra la política imperialista nord-americana, com també reflexions sobre l'art i el món dels somnis i la pròpia introspecció. Aquell vespre, Shawn va desgranar fragments del seu particular periple moral davant del món, i una i altra vegada va tornar a un moment germinal de la seva infància: un passeig radiant amb els seus pares, pel bell mig de Central Park. Shawn recorda que tot li semblava fabulós, ple d'una absoluta fe en la bondat i la bellesa

de la vida, fins que enmig de la gespa el va colpir la imatge d'uns nens bruts, pobrament vestits. Amb tota la força del candor intacte, es va girar cap als seus pares i els va preguntar: per què aquests nens van tan esparcats? I Shawn recorda encara avui la resposta: lluny de buscar una o altra explicació raonable, conciliadora, els pares es van quedar callats, desarmats, en un silenci eixordador.

Aquest silenci li va obrir una profunda ferida a la consciència. I aquesta ferida no ha guarit mai més. De fet, es troba al cor de tota l'obra de Shawn, en mil formes diverses. Com hem de viure, els "fills del privilegi"?

Què hem de fer davant de la flagrant injustícia del món? Fins a quin punt podem tancar els ulls davant del patiment dels altres, mentre nosaltres gaudim a fons l'atzarosa fortuna de

les nostres circumstàncies? Estem realment disposats a transformar les nostres vides per renunciar a tots els privilegis de què gaudim a expenses dels altres?

Moltes d'aquestes preguntes es troben formulades de manera més explícita que mai a *La febre*, un text que Shawn va escriure a finals dels anys 80, segurament com a conseqüència d'una profunda crisi vital, política i artística. Ell mateix admet que no va ser fins que va passar la ratlla dels quaranta que, arran d'una sèrie de viatges a països com l'Índia, Mèxic, Guatemala, El Salvador, Polònia, Txecoslovàquia i, molt especialment, a la Nicaragua sandinista, que la seva visió del món va transformar-se radicalment i va descobrir la percepció que es tenia a l'exterior del paper dels Estats Units al món i què significa, en molts sentits, ser nord-americà.

El contundent desballestament moral que aquesta experiència li va provocar es va bolcar torrencialment en l'escriptura, i així va néixer *La febre*, una autèntica febrada de la consciència que, segons el mateix Shawn, pot ser interpretada per un home o una dona de qualsevol edat, a qualsevol lloc. Ell mateix va estrenar el text el gener de 1990 al pis d'un amic, a Nova York.

La seva voluntat era parlar directament a la gent de la seva classe i fer-ho dins el confort de les seves cases, trencant la bombolla de protecció del teatre. Això el va dur a interpretar *La febre* en un cercle cada vegada més ampli de cases d'amics; després, d'amics d'amics; finalment, de desconeguts; fins que li va semblar que el més pràctic seria actuar en un lloc

ben condicionat, on la gent pogués estar còmodament asseguda, i es va adonar que, al capdavant, no hi havia un lloc millor on fer-ho que un teatre.

De fet, aquesta és una de les coses que més m'agrada de les obres de Wallace Shawn: que tenen la força i la intimitat d'una confidència, d'una conversa on les ànimes es troben, d'un llarg sopar entre amics. Ara bé, en la calidesa d'aquesta trobada, Shawn no dubta a mostrar de manera crua, fins i tot salvatge, les ferides més profundes dels seus personatges, les inquietuds més incòmodes i amargues. El seu és un teatre del desassossec, de la caiguda, un espai on es revelen les pulsions més fosques i contradictòries que s'amaguen sota la cara amable del benestar.

En contra de la deixadesa moral, en contra del suposat final de les ideologies, en contra d'aquests temps post-tot, on sembla que parlar de rics i pobres i de lluita de classes sigui una ingenuïtat o un anacronisme, Shawn ens formula una vegada més les preguntes que tots coneixem perfectament però a les quals, francament, no sabem o no volem donar resposta. Podem refugiar-nos en el cinisme, podem omplir-nos la boca de grans paraules, o simplement girar la cara cap a una altra banda, però cap d'aquests refugis no serà una veritable llar. Perquè com diu Tolstoi a la seva *Confessió* (un text que ens va donar a conèixer en aquest mateix Espai Lliure un altre amic estimat, i que em sembla que comparteix un batec essencial amb *La febre*), "no podem deixar de saber allò que sabem". I és responsabilitat de cadascú viure segons allò que, en el fons del seu cor, no pot deixar de saber. ■

Vaig passar la meua infància a Nova York, i com qualsevol pot endevinar al cap de dos segons de parlar amb mi, sóc allò que la gent anomena un “fill del privilegi”. Aquest és el fet que em defineix, i sempre ho serà, i encara que arribés a viure dos-cents anys, mai no en podria esborrar el rastre. Com a qualsevol que provingui d'aquesta tribu particular, els fills dels privilegiats, em van educar per creure en la creença central de la tribu: que hi ha una certa (gran) quantitat dels fruits del món que correspon justament als fills dels privilegiats. Però jo venia d'una família que era “liberal”, i per tant, al mateix temps, se m'animava a sentir que per cada dòlar que jo agafava del món, realment (per alguna estranya raó) n'havia de tornar un cèntim, o alguna cosa pel valor d'un cèntim. Un havia d'estar disposat a robar i assassinar per garantir la seva justa part corresponent, però, mentre s'allunyava de la conquesta, no s'havia d'oblidar mai d'oferir a les víctimes una petita ofrena, una engruneta rascada del que els acabava de prendre.

La nostra família era privilegiada, però a mi se'm va explicar amb molta cura que no érem rics, només ‘classe mitjana alta’, i que per tant, curiosament, jo hauria de ‘guanyar-me la vida’, en lloc de rebre-la automàticament en altres paraules, que el paquetet que era la vida que jo inevitablement havia de posseir m'estava esperant a la sala d'equipatges amb el meu nom escrit, però que no me'l lliurarien a domicili, sinó que jo m'hauria de prendre la molèstia d'agafar un taxi i anar a buscar-lo.

Tot i això, jo pujava mandrós, i he seguit sent mandrós. Sempre m'han agradat el gelat i els pastissos, i la línia que menys resistència m'ha ofert ha estat sempre molt a prop de la frontera de la son. Quan tenia nou o deu anys, tenia una pila enorme de còmics a terra de la meua habitació, i la meua activitat preferida era arraulir-me dins d'aquesta pila, trobar-hi una posició còmoda, i encastat en aquestes magnífiques arenes movedisses, que a més a més eren llegibles, arribar a un estat situat exactament entre la lectura i la becaina.

Pel que fa a la meua connexió amb l'altra gent, en general jo era afectuós.

Estimava la gent que coneixia: els privilegiats. Encara els estimo. Els conec bé. Per a mi és fàcil veure'ls, no com altra gent els deu veure (com un grup de persones que bàsicament són totes iguals, perquè com a detentores del privilegi totes exerceixen bàsicament la mateixa funció social), sinó com ells es veuen a si mateixos, com a individus notablement singulars, amb opinions, pensaments i característiques diferents. Sé molt bé que pateixen, que se senten sols, que estan perduts, desesperats. El que sigui.

Per altra banda, sempre hi ha hagut un petit element en mi que és una mica menys mandrós i una mica menys afectuós. Es podria dir, per més avorrit que sigui, que per això he estat sovint una ‘persona en conflicte’.

Sempre m'ha agradat construir coses, donar-los forma. Era perfectament feliç,

quan tenia cinc anys, escoltant contes i jugant amb les ceres de colors. I encara ho seria, si una existència així fos possible. El món del joc, de l'art, del plaer hedonista d'escoltar paraules, de combinar-les entre elles, és més que suficient per omplir una vida per a mi. Però, ocasionalment, la meua absorció en el plaer de jugar queda interrompuda per alguna cosa que, d'alguna manera, podria ser comparada amb el dolor del membre amputat un estrany record d'unes persones amb les quals, aparentment, no tinc cap connexió actual: els pobres i els oprimits. Potser va ser

el meu pare, que em va ensenyar a estimar l'art, qui d'alguna manera també va alimentar aquests perversos ‘records’. Recordo que una vegada, quan jo era petit, anava amb ell en taxi, i li vaig assenyalar una persona que vaig veure al carrer i que em va semblar molt graciosa. Jo m'estava rient feliçment d'aquella desgraciada persona quan de sobte em vaig trobar que el meu pare s'havia posat a plorar. Pel que semblava, la visió d'aquella persona sofrent no li havia fet gràcia, i la meua resposta a aquesta visió, pel que semblava, tampoc no l'havia fet feliç. ■

Fragment de l'article 'Una carta al lector' (1996), ara recollit dins el volum *Essays* (Haymarket Books, 2009) com a 'Myself and How I Got into the Theatre'. Publicat íntegrament en català al DDT01.

TRES MOMENTS D'UNA CONVERSA ENTRE WALLACE SHAWN I CARLOTA SUBIRÓS

Carlota Subirós: Crec que aquest és un dels temes bàsics de la teua obra: quanta violència i quanta injustícia es troben a la base de les nostres vides, aparentment belles i pacífiques, i com fem tot el possible per no veure aquesta violència.

Wallace Shawn: Som com la gent que viu en un complex residencial, luxós i vigilat, com els que tenen els executius nord-americans que viuen a l'estranger. Una vegada en vaig visitar un en un país pobre: era com un suburbi precios, molt petit, amb carrers bonics, cases luxoses i un supermercat amb productes fantàstics, de tot el món. Tot plegat envoltat per una tanca enorme

amb guàrdies armats a cada centímetre, enmig d'un país devastat per la misèria. Si traspassaves la tanca, immediatament veies que la gent vivia en condicions terribles, que no tenien menjar, que els nens estaven malalts. Doncs bé, potser algunes persones de fora la tanca devien considerar que robar hauria estat moralment incorrecte o indigna, però segurament la majoria devien pensar que no hi hauria hagut res de dolent en entrar al supermercat, agafar el pa del prestatge i endur-se'l a casa, si això hagués estat fàcil i no hi hagués hagut una tanca ni guàrdies. Potser fins i tot haurien dit: *Per què no venim nosaltres a viure a*

casa vostra? Vosaltres només sou tres, nosaltres som vint-i-cinc. Compartirem la casa i tots plegats estarem molt millor! L'única raó per la qual no ho fan és perquè els guàrdies els matarien. Aquest és el món en què vivim. Parlo d'això en algunes de les meves obres. És un món que es basa en la violència, o en l'amenaça de la violència. Fins i tot hi ha una violència que es considera justa i que és esgrimida per la gent que s'encarrega de protegir els nostres privilegis. Se senten molt moralistes respecte d'això. Si algú intenta robar al nostre supermercat, no només se'l tracta amb la mínima força necessària, sinó que se li donen uns quants cops suplementaris. I potser hi ha gent que fins i tot troba plaer en el fet de saber que el supermercat és seu; en certa manera és plaent ser el propietari i pegar a tots aquells que immoralment intenten saquejar-lo. Cal reconèixer que gent com George Bush o Donald Rumsfeld òbviament disfruten amb la seva feina. Les meves obres tenen aquest rerefons, suposo, perquè em molesta que la gent no ho admeti, això.

C.S.: Quina creus que és la manera d'encarar aquest sentiment de culpa?

W.S.: Crec que el món hauria de canviar. Però, probablement, la gent que ara té els privilegis no serà la que decideixi com ha de tenir lloc aquest canvi; com a màxim el combatran o l'acceptaran. És una altra gent, els que ara no tenen privilegis, la que en un moment donat dirà: *Ja no ho acceptem més, i aprofitarem el fet que som més que vosaltres per intentar canviar les coses.* I llavors la nostra elecció serà fins a quin punt lluitem contra aquest canvi. L'acceptarem? Perquè potser no es presentarà tal com hauríem desitjat. Personalment, suposo que comparteixo

la visió convencional de tota persona burgesa, en el sentit que l'experiència de l'URSS i d'altres països va posar en evidència uns quants problemes en el model leninista. Per la meua banda, vaig visitar Nicaragua sota el govern sandinista i tot em va semblar fantàstic, no vaig veure cap d'aquests problemes. Però aquest experiment va ser avortat i en tot cas era un país molt petit. No em classificaria com a leninista o maoista, crec que els seus plantejaments contenen greus problemes, però encara diria que Karl Marx té molt per ensenyar-nos.

C.S.: En un dels moments més tristos i sòrdids d'una de les teves obres, un personatge es pregunta si algun dia arribarem a veure 'un món més compassiu'. Diries que per sota de les teves obres hi ha aquesta concepció etimològica de la 'compassió' com a capacitat de compartir experiència?

W.S.: Bé, ja només el fet d'escriure una obra sobre aquests temes implica que almenys creus que pots despertar la compassió de la gent. Marx era cínic i creia bàsicament que les persones es preocupen només pel seu propi interès; que si tenim algun interès en explotar altres persones, ho farem sense cap mena de dubte. Jo podria dir a Marx que escriuré una obra perquè els meus amics i jo creiem que la gent privilegiada hauria de sentir compassió cap als pobres i orientar les seves societats en un sentit compassiu, i que així tindríem líders que intentarien establir justícia i igualtat en el món sencer, de manera que en el futur tothom tingués les mateixes oportunitats d'escoltar Schubert que jo tinc avui. Però Marx em diria: *La teva obra no tindrà aquest efecte, i les teves converses amb els teus amics tampoc, i tu mateix agafaries la pistola i dispararies si algú*

provés d'agafar-te el teu CD de Schubert. Per altra banda, el mateix Marx va treballar durament per escriure *El capital*, i no pas en benefici propi. Sempre hi ha aquesta esperança, que el canvi vingui del canvi d'actituds de la gent. I és evident que hi ha hagut canvis d'actitud que han afectat la vida real; la gent es va posicionar en contra de l'esclavitud i avui no està permesa. És possible que el moviment antiglobalització, que es basa en els sentiments de la gent, tingui un efecte, però és difícil de dir. Jo vaig conèixer monges a El Salvador que havien sentit una com-

passió tal que havien renunciat a la seva vida als seus còmodes països per treballar com a infermeres en un país on la gent s'estava matant i on elles mateixes s'arriscaven a ser violades i assassinades. Però ens estariem enganyant si penséssim que muntar obres o escriure llibres transformarà la gent en persones com aquelles monges; és molt improbable, i fins i tot correm el perill de semblar uns cretins. Si vols fer del món un lloc millor, per l'amor de Déu, vés-te'n a servir menjar en un camp de refugiats i no a estudiar a l'Institut del Teatre! ■

Fragments de 'Mi charla con Wally' publicat al suplement Culturas 57 de La Vanguardia el juliol de 2003.